Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ευρωπαϊκό πρόγραμμα βιομηχανικής ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας»

[COM(2017) 294 final]

(2018/C 129/08)

Εισηγητής: ο κ. **Antonello PEZZINI**

Συνεισηγητής: ο κ. **Eric BRUNE**

Αίτηση γνωμοδότησης	7.6.2017
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο όργανο	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Υιοθετήθηκε από την CCMI	16.11.2017
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	7.12.2017
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	530
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	133/2/5

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υποστηρίζει σθεναρά τη δρομολόγηση ενός ευρωπαϊκού προγράμματος βιομηχανικής ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας (EDIDP), με στόχο τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου διαλειτουργικού συστήματος κοινής άμυνας, το οποίο, δεδομένου του σημερινού γεωπολιτικού τοπίου, κρίνεται περισσότερο επείγον από ποτέ, ενισχύοντας τη στρατηγική αμυντική αυτονομία της Ευρώπης ([1]) και αναπτύσσοντας μια σταθερή κοινή βιομηχανική και τεχνολογική βάση.

1.2. Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητη μια νέα προσέγγιση που να θεωρεί ότι η μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία (PESCO) αποτελεί τον πρωταρχικό μηχανισμό της Συνθήκης της Λισαβόνας που μπορεί να χρησιμεύσει ως πολιτικό φυτώριο για την οικοδόμηση μιας «Ευρώπης της άμυνας» και ως καταλύτης όσον αφορά την προθυμία και τις δεσμεύσεις των κρατών μελών, σύμφωνα με τα άρθρα 42 παράγραφος 6 και 46 της ΣΕΕ και το πρωτόκολλο αριθ. 10 της Συνθήκης.

1.3. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, μόνο μια «συνολική και φιλόδοξη» PESCO ([2]), που θα μπορεί να καθορίσει έναν κατάλογο κριτηρίων και δεσμεύσεων, μπορεί να δρομολογήσει μια διαδικασία που θα αποβλέπει στην εξάλειψη του κατακερματισμού της ζήτησης και της προσφοράς και τη σταδιακή δημιουργία μιας διαφανούς και ανοιχτής ευρωπαϊκής αγοράς.

1.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο κανονισμός EDIDP πρέπει να ενταχθεί σε μια κοινή βιομηχανική στρατηγική η οποία θα κατατείνει σε μια πραγματική ολοκλήρωση Ευρωπαίων παραγωγών και χρηστών, με 3 τουλάχιστον κράτη μέλη, στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα και στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών.

1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την ανάγκη ενός διαρθρωμένου διαλόγου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε συνέργεια και συντονισμό με το ΝΑΤΟ ([3]), καθώς και ενός Συμβουλίου υπουργών Άμυνας που θα παρέχει διαρκή πολιτική καθοδήγηση και ένα φόρουμ διαβούλευσης και λήψης πραγματικά ευρωπαϊκών αποφάσεων.

1.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη διασφάλιση μιας διακυβέρνησης του EDIDP που θα είναι σε θέση να ορίζει κοινά αποδεκτούς και συγκεκριμένους στόχους μέσω:

— μιας συμβουλευτικής επιτροπής εμπειρογνωμόνων του βιομηχανικού κλάδου για τις επιλογές προτεραιότητας που θα εντάσσονται στο πρόγραμμα εργασίας και μιας επιτροπής διαχείρισης με την παρουσία των κρατών μελών.

([1]) ΕΕ C 288 της 31.8. 2017, σ. 62.
([2]) Βλέπε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 22ας-23ης Ιουνίου 2017.
([3]) Βλέπε κοινή δήλωση, 8 Ιουλίου 2016.

1.7. Ο κανονισμός θα πρέπει να διασφαλίζει:

— επαρκή γεωγραφική ισορροπία μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών,

— σημαντική συμμετοχή των μικρών επιχειρήσεων,

— την εξάλειψη της επισφαλούς θέσεως των εργαζομένων της BITDE, προκειμένου να επιβεβαιωθεί η αποτελεσματικότητα των χρηματοδοτήσεων της ΕΕ,

— την τήρηση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων, ιδίως όσον αφορά τον οικολογικό σχεδιασμό και την ασφάλεια της εργασίας ([4]), προκειμένου να εξασφαλιστούν οι δεξιότητες του κλάδου, και

— ότι όλες οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως θέσης και μεγέθους, θα έχουν ευκαιρίες συμμετοχής με διαφάνεια στο πρόγραμμα EDIPD.

1.8. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η παρέμβαση του EDIPD θα πρέπει να επικεντρώνεται στην ανάπτυξη προϊόντων, υπηρεσιών και πρωτοτύπων

1.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ως πρόδρομο της υλοποίησης ενός κοινού πλαισίου ευρωπαϊκής άμυνας την ανάπτυξη μι**ας ευρέως διαδεδομένης ευρωπαϊκής νοοτροπίας άμυνας και ασφάλειας,** η οποία θα έχει ως στόχο να προσδώσει πραγματικό νόημα στην ευρωπαϊκή ιθαγένεια.

2. **Εισαγωγή**

Η προσπάθεια για μια κοινή ευρωπαϊκή άμυνα αποτελούσε ανέκαθεν ένα πάγιο, αλλά εξαιρετικά λεπτό, ζήτημα για την οικοδόμηση της Ευρώπης.

2.1. Η πρώτη προσπάθεια πραγματοποιήθηκε με τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας (ΕΑΚ) το 1954, η οποία κατέληξε σε αποτυχία στις 30 Αυγούστου 1954. Η δεύτερη προσπάθεια ήταν η προώθηση της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας το 2000, για να ακολουθήσει η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (ΕΟΑ) το 2004. Επόμενη ενέργεια ήταν η εκπόνηση της Συνολικής Στρατηγικής της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας (ΣΣΕΕ) ([5]), έως την κοινή δήλωση ΕΕ-ΝΑΤΟ ([6]) του 2016.

2.2. Εκτός από τα σημαντικά πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει στην ευρωπαϊκή οικονομία, η περαιτέρω ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα της άμυνας, αν συντελεστεί με διορατικότητα, μπορεί να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο μιας ευρύτερης και ορθής αντίληψης που θα έχει ως στόχο τη δημιουργία μιας πραγματικά ευρωπαϊκής άμυνας.

2.3. Η αργή αλλά αναγκαία υπέρβαση της εθνικιστικής αντίληψης για την άμυνα, η οποία, μεταξύ άλλων, έρχεται σε αντίθεση με την παρουσία ισχυρών πολιτικοστρατιωτικών συνασπισμών στον κόσμο και έχει κάνει φανερή την πολιτική αστάθεια και αδυναμία της Ευρώπης στις μεγάλες παγκόσμιες εξελίξεις, μπορεί να στηριχτεί στην πρωτοβουλία του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που, μέσω των δράσεων της Επιτροπής, είναι σε θέση να δώσει ώθηση στην ευρωπαϊκή βιομηχανία και την αγορά στον τομέα της άμυνας.

2.3.1. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία άμυνας —υπό την έννοια του συνόλου των βιομηχανιών που αναπτύσσουν, παράγουν και προσφέρουν προϊόντα και υπηρεσίες στις ένοπλες δυνάμεις και στις δυνάμεις ασφαλείας των κρατών μελών της ΕΕ— έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά από πολλές απόψεις: οι τεχνολογικές αλλαγές μεταμορφώνουν ριζικά τη φύση και τη φυσιογνωμία της άμυνας και της ασφάλειας με σημαντικό αντίκτυπο στην ευρωπαϊκή βιομηχανία, αρχής γενομένης από τη χρήση των «μαζικών δεδομένων», όπως τα μη επανδρωμένα οχήματα και αεροσκάφη, έως την τεχνητή νοημοσύνη.

2.3.2. Από πλευράς ευρωπαϊκής οικονομίας: με έναν κύκλο εργασιών 100 δισεκατ. ευρώ ετησίως και 1,4 εκατ. εργαζομένους υψηλής εξειδίκευσης ([7]), αντιπροσωπεύει έναν τομέα αιχμής της Ένωσης, με σημαντικές επιδράσεις σε άλλους τομείς, όπως αυτοί των ηλεκτρονικών προϊόντων, της αεροπορίας, της ναυπηγικής, του διαστήματος και των τεχνικών υφαντουργικών προϊόντων.

2.3.3. Από τεχνολογική άποψη: η συνεχής δραστηριότητα στην αιχμή της τεχνολογίας ενισχύει την ανταγωνιστικότητα της Ένωσης, καθώς δημιουργούνται καινοτόμοι τεχνοβλαστοί που πρέπει να υποστηριχτούν για να ενσωματώσουν μη στρατιωτικές τεχνολογίες σε σύνθετα συστήματα τα οποία θα προσαρμόζονται στις εκάστοτε αμυντικές ιδιαιτερότητες.

([4]) ISO 14000 και ISO 18000, ISO 14006 και ISO 45001, ISO 14006.
([5]) European Union, *Shared Vision, Common Action*, Ιούνιος 2016 – https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.
([6]) Κοινή Δήλωση, Βαρσοβία, 8 Ιουλίου 2016, http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm.
([7]) Σύνδεσμος Αεροδιαστημικής και Αμυντικής Βιομηχανίας της Ευρώπης, 2017.

2.3.4. Από άποψη εσωτερικής αγοράς: η αγορά της άμυνας ήταν ανέκαθεν αποκλεισμένη από τη διαδικασία οικοδόμησης της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και η διατήρηση 27 αγορών με ξεχωριστά προγράμματα δεν επέτρεψε την εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας στην παραγωγή ([8]).

2.3.5. Από άποψη ζήτησης: ο βιομηχανικός τομέας της άμυνας εξαρτάται πρωτίστως από τη ζήτηση των διαφόρων κρατών μελών και από τους προϋπολογισμούς τους. Την τελευταία δεκαετία, οι προϋπολογισμοί για την άμυνα στην ΕΕ μειώθηκαν περίπου κατά 2 δισεκατ. ευρώ ετησίως και τα κράτη μέλη της ΕΕ-27 επενδύουν κατά μέσο όρο το 1,32 % του ΑΕγχΠ στην άμυνα.

2.3.6. Από στρατηγική άποψη: αν η Ευρώπη οφείλει να παρέχει επαρκή επίπεδα ασφαλείας στους πολίτες και στις επιχειρήσεις της, να προστατεύει την εδαφική ακεραιότητα των συνόρων της και να αναλαμβάνει ευθύνες ανά τον κόσμο, πρέπει να εξασφαλίσει αξιόπιστη αμυντική ικανότητα, διασφαλίζοντας επαρκές επίπεδο στρατηγικής αυτονομίας, καθώς και τεχνολογική και βιομηχανική ανάπτυξη σε κοινή ευρωπαϊκή βάση.

2.4. Η σημερινή κατάσταση ενδέχεται επίσης να θέσει σε κίνδυνο την ικανότητα της Ευρώπης να αντιμετωπίζει τις νέες προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας, λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη ταχύτητα γήρανσης των οπλικών συστημάτων και το αυξανόμενο κόστος του εξοπλισμού ([9]).

2.4.1. Σήμερα, οι συνολικές επενδύσεις στην άμυνα του ευρωπαϊκού χώρου αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το ήμισυ των αμερικανικών επενδύσεων.

2.5. Ενώ η ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία κατόρθωσε, τουλάχιστον εν μέρει, να αντισταθμίσει τη μείωση των εσωτερικών παραγγελιών με τις εξαγωγές, επεκτείνοντας σε παγκόσμιο επίπεδο την παραγωγή και τις πωλήσεις, η διατήρηση του κατακερματισμού της αμυντικής πολιτικής προκάλεσε αδυναμίες που γίνονται διαρκώς πιο εμφανείς από άποψη:

— απώλειας οικονομιών κλίμακας,

— συνεχούς αύξησης του κόστους ανά μονάδα προϊόντος,

— απουσίας ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων στις χώρες παραγωγής,

— αποκλινόντων τεχνικών-κανονιστικών προτύπων,

— βραδύτερων ρυθμών καινοτομίας,

— εντεινόμενου τεχνολογικού χάσματος σε σχέση με τις κορυφαίες μη ευρωπαϊκές επιχειρήσεις,

— υψηλών επιπέδων εξάρτησης από εξωτερικούς προμηθευτές.

2.6. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται επίσης να θέσει σε κίνδυνο την ικανότητα της Ευρώπης να αντιμετωπίζει τις νέες προκλήσεις, λαμβανομένων υπόψη των σχετικά χαμηλών κονδυλίων σε συνδυασμό με τα μειωμένα επίπεδα συντονισμού των εθνικών πολιτικών.

2.6.1. Επίσης, το 80 % των συμβάσεων άμυνας παραμένουν σε καθαρά εθνικές βάσεις, με προφανές κόστος επικάλυψης.

2.7. Οι ένοπλες δυνάμεις των ευρωπαϊκών χωρών έχουν αποκτήσει υψηλό επίπεδο ολοκλήρωσης από επιχειρησιακή άποψη και μακρά εμπειρία συνεργασίας, αλλά παραμένουν πλήρως διαχωρισμένες σε 27 δομές με αυστηρά εθνικές υπηρεσίες υποστήριξης, μολονότι καταφεύγουν ολοένα και πιο συχνά σε πρωτοβουλίες ποικίλων τύπων που εντάσσονται στο πλαίσιο της συγκέντρωσης ικανοτήτων και κοινής χρήσης πόρων ([10]).

2.8. Σε ποικίλα έγγραφα της Συνολικής Στρατηγικής της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας (ΣΣΕΕ) ορίζονται πέντε ιδιαίτερα σημαντικοί ειδικοί στόχοι για την ευρωπαϊκή άμυνα:

1) να διαθέτει χερσαίες, αεροπορικές, διαστημικές και ναυτικές στρατιωτικές ικανότητες σε όλα τα πεδία (full-spectrum)·

2) να παρέχει τα τεχνολογικά και βιομηχανικά μέσα για την απόκτηση και τη διατήρηση των αναγκαίων στρατιωτικών ικανοτήτων για αυτόνομη δράση·

3) να επενδύσει σε τηλεκατευθυνόμενα αεροπορικά συστήματα (RAPS)·

([8]) COM(2017) 228 final, σημείο 2.2.
([9]) Βλέπε σημείο 9.
([10]) Βλέπε, επί παραδείγματι, τα προγράμματα Eurofighter Thypoon και A400M.

4) να επενδύσει στις δορυφορικές επικοινωνίες, στην αυτόνομη πρόσβαση στο διάστημα και στη συνεχή παρατήρηση της Γης·

5) να παρέχει αμυντική ικανότητα στα κράτη μέλη και να τα υποστηρίζει κατά των απειλών στον κυβερνοχώρο.

2.9. Η δέσμη πρωτοβουλιών, μέρος της οποίας αποτελούν η πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση του ευρωπαϊκού προγράμματος βιομηχανικής ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας και η πρόταση για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας με σκοπό την υποστήριξη των κοινών επενδύσεων στην έρευνα και στην ανάπτυξη τεχνολογιών και υλικών, αποσκοπεί στη δρομολόγηση μιας διαδικασίας για τη μεταρρύθμιση του τομέα της άμυνας και της ασφάλειας με στόχο:

— την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και τη δημιουργία νέων προγραμμάτων συνεργασίας,

— τη μείωση των εμποδίων μεταξύ των εθνικών αμυντικών αγορών,

— τη συνδρομή στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της αμυντικής βιομηχανίας,

— την προώθηση συνεργειών μεταξύ της πολιτικής και της στρατιωτικής έρευνας, και

— τον προσδιορισμό τομέων όπως η ενέργεια, το διάστημα και οι τεχνολογίες διπλής χρήσης, οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλλουν στις αμυντικές ικανότητες της Ευρώπης.

2.9.1. Για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων του τομέα, είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν οι δυνατότητες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, προκειμένου να προσδιοριστούν κοινά επιχειρησιακά πεδία δράσης που θα τεθούν στην κρίση των κρατών μελών.

2.10. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 15ης Δεκεμβρίου 2016 κάλεσε την Επιτροπή «να υποβάλει προτάσεις κατά το πρώτο εξάμηνο του 2017 για τη σύσταση ευρωπαϊκού ταμείου άμυνας, το οποίο θα περιλαμβάνει σκέλος σχετικά με την κοινή ανάπτυξη ικανοτήτων που έχει συμφωνηθεί από κοινού από τα κράτη μέλη» ([11]). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου του 2017, στο πλαίσιο ενός κοινού Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων και Άμυνας, εξέφρασε στα συμπεράσματα την ελπίδα για τη δημιουργία στρατιωτικής δυνατότητας σχεδιασμού και διεξαγωγής επιχειρήσεων (MPCC) και μιας νέας δομής για τη βελτίωση της ικανότητας της ΕΕ να αντιδρά ταχύτερα, αποτελεσματικότερα και με πιο ομοιογενή τρόπο.

2.11. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 22ας-23ης Ιουνίου 2017 συμφώνησε ότι «πρέπει να ξεκινήσει μια συνολική και φιλόδοξη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία ΕΠΑ\PESCO» με κοινό κατάλογο κριτηρίων και δεσμευτικών υποχρεώσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 42 παράγραφος 6 και 46 της ΣΕΕ, καθώς και το πρωτόκολλο αριθ. 10 της Συνθήκης, κατά τρόπο συνεκτικό με τους εθνικούς σχεδιασμούς άμυνας και τις σχετικές δεσμεύσεις που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ και του ΟΗΕ από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη ([12]).

2.12. Από την πλευρά του, το Κοινοβούλιο (ΕΚ) συνέχισε να ζητάει την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ στον τομέα της άμυνας, καθώς και την πλήρη εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας όσον αφορά την ασφάλεια και την άμυνα. Σε ψήφισμά του της 22ας Νοεμβρίου 2016 σχετικά με την Ευρωπαϊκή Αμυντική Ένωση ([13]), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παροτρύνει «το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να ηγηθεί της σταδιακής οριοθέτησης μιας κοινής αμυντικής πολιτικής της Ένωσης» και να παράσχει επιπλέον οικονομικούς πόρους για την εξασφάλιση της υλοποίησής της.

2.12.1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επισημαίνει επίσης την ανάγκη να διαθέτουν οι ευρωπαϊκές χώρες αξιόπιστες στρατιωτικές δυνατότητες και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους για συλλογική προσπάθεια, ενώ επαναλαμβάνει την έκκλησή του για συστηματική προσαρμογή των στρατιωτικών αναγκών σε μια εναρμονισμένη διαδικασία σχεδιασμού, σε συντονισμό με τη διαδικασία αμυντικής σχεδίασης του ΝΑΤΟ ([14]).

2.13. Από την πλευρά της, η ΕΟΚΕ είχε την ευκαιρία να γνωμοδοτήσει σε πολλές περιπτώσεις σχετικά με τις πολιτικές άμυνας ([15]) απευθύνοντας έκκληση «για ένα σημαντικό ποιοτικό βήμα προόδου όσον αφορά την ευρωπαϊκή αμυντική συνεργασία…» ([16]).

([11]) Συμπεράσματα Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων της 15ης Νοεμβρίου 2016.
([12]) Βλέπε υποσημείωση 2.
([13]) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0435+0+DOC+XML+V0//EN
([14]) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0456+0+DOC+XML+V0//EN
([15]) ΕΕ C 288 της 31.8.2017, σ. 62· ΕΕ C 67 της 6.3.2014, σ. 125· ΕΕ C 299 της 4.10.2012, σ. 17· ΕΕ C 100 της 30.4.2009, σ. 114· ΕΕ C 100 της 30.4.2009, σ. 109.
([16]) ΕΕ C 288 της 31.8. 2017, σ. 62.

3. **Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**

3.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τη θέσπιση ενός ευρωπαϊκού προγράμματος βιομηχανικής ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας με χρηματοδότηση 500 εκατ. ευρώ, για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2019 έως την 31η Δεκεμβρίου 2020, με στόχο:—

— την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτόμου ικανότητας της αμυντικής βιομηχανίας της ΕΕ με υποστήριξη των δράσεων στη φάση της ανάπτυξής τους και προώθηση κάθε μορφής καινοτομίας,

— τη βελτιστοποίηση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και τεχνολογιών,

— την υποστήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης, κυρίως στην ανάπτυξη των αποτελεσμάτων της έρευνας, και

— την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων για τη μείωση αλληλοεπικαλύψεων και διασπορών και για τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας.

3.2. Η χρηματοδοτική παρέμβαση της Ένωσης λαμβάνει μορφή επιδοτήσεων, χρηματοδοτικών μέσων ή δημοσίων συμβάσεων προκειμένου να υποστηρίξει τον σχεδιασμό, τον καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών, την ανάπτυξη πρωτοτύπων και τις δοκιμές, την έγκριση και την πιστοποίηση αμυντικών προϊόντων, υλικών και τεχνολογιών.

3.3. Τα προτεινόμενα κριτήρια επιλεξιμότητας είναι: προτάσεις συνεργασίας τουλάχιστον 3 επιχειρήσεων από 2 διαφορετικά κράτη μέλη· τα ποσοστά χρηματοδότησης περιορίζονται στο 20 % του συνολικού κόστους της δράσης, όταν αφορά την ανάπτυξη πρωτοτύπων, ενώ σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις μπορεί να καλύπτει το συνολικό κόστος.

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του μέλλοντος και στην προστασία της ασφάλειας —συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο— των πολιτών της, ενισχύοντας τη στρατηγική αυτονομία της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας και αναπτύσσοντας μια σταθερή κοινή βιομηχανική και τεχνολογική βάση.

4.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά τη δρομολόγηση ενός ευρωπαϊκού προγράμματος βιομηχανικής ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας με ένα σχέδιο κανονισμού, **ως ένα πρώτο βήμα που πρέπει να βελτιωθεί και να αξιοποιηθεί** σε σχέση με τους πιστωθέντες πόρους, με στόχο τη δημιουργία, ιδίως στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης, ενός κοινού συστήματος άμυνας, που επείγει περισσότερο από ποτέ, δεδομένου του σημερινού γεωπολιτικού τοπίου.

4.3. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, είναι καιρός για τη δημιουργία μιας πραγματικής, πλήρους, αποτελεσματικής και ανταγωνιστικής **ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς της ΕΕ-27 στον τομέα της άμυνας**, με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

— πιο ανοιχτή και χωρίς κατατμήσεις και από άποψη προτύπων, τεχνικών προδιαγραφών και πιστοποιήσεων ΕΚ,

— καλύτερη πρόσβαση στις πρώτες ύλες,

— ειδική στήριξη για τις ΜΜΕ και τις εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης,

— διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδοτήσεις, σε πληροφορίες και σε άλλες αγορές,

— υψηλή εξειδίκευση των ρόλων,

— αποτελεσματική χρήση των ενεργειακών και διαστημικών υποδομών,

— καλύτερη προστασία των συνόρων και αναγκαία ασφάλεια στη θάλασσα,

— δραστηριότητα προληπτικής δράσης, για μια κοινή αντίληψη σε όλη την ΕΕ,

— βιώσιμη και κοινωνικά αποδεκτή ανάπτυξη κατά της εργασιακής ανασφάλειας, και

— ενίσχυση των ανταλλαγών στο εσωτερικό της ΕΕ μεταξύ των αλυσίδων παραγωγής, απλοποιώντας προσωρινές εισαγωγές μεταξύ επιχειρήσεων για ΑΕΟS ([17]).

([17]) ΑΕΟS — Εγκεκριμένος Οικονομικός Φορέας που πληροί συγκεκριμένα πρότυπα, τα οποία διασφαλίζουν τη διεθνή αλυσίδα εφοδιασμού.

4.3.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μόνον η καταπολέμηση της επισφαλούς θέσεως των εργαζομένων στη βιομηχανική και τεχνολογική βάση της ευρωπαϊκής άμυνας θα διασφαλίσει την απόκτηση εξειδικευμένων ικανοτήτων από τις επιχειρήσεις και θα επιτρέψει την επίτευξη των στόχων που θέτει το πρόγραμμα EDIDP.

4.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η **χρηματοδότηση** του προγράμματος EDIDP είναι εξαιρετικά περιορισμένη και ότι θα πρέπει να υποστηρίζεται και από το ΕΤΣΕ «έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η επίδραση στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των διττών τεχνολογιών που σχετίζονται με τους κλάδους της ασφάλειας και της άμυνας, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα την εγκαθίδρυση μιας ισχυρής και καλύτερα καθορισμένης ευρωπαϊκής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης στον τομέα της άμυνας» ([18]).

4.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ανεπαρκή τα προβλεπόμενα κριτήρια επιλεξιμότητας **για να διασφαλίζεται μια πραγματική ευρωπαϊκή διάσταση της τεχνολογικής και βιομηχανικής βάσης των δράσεων:** θα πρέπει να προβλέπονται τουλάχιστο τρεις ανεξάρτητες επιχειρήσεις από τρία τουλάχιστον διαφορετικά κράτη μέλη, πέραν των ομάδων πελατών που σχηματίζουν μικρές επιχειρήσεις.

4.5.1. Επίσης, πρέπει να εξασφαλίζεται η επαρκής ισορροπία μεταξύ των διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών, καθώς και ένα σημαντικό ποσοστό συμμετοχής των μικρότερων επιχειρήσεων.

4.6. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση θα διασφαλίζει ότι οι δραστηριότητες ανάπτυξης θα ωφελήσουν πρωτίστως τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

4.7. Η ΕΟΚΕ ελπίζει επίσης ότι οι κανόνες σχετικά με την εξαγωγή όπλων θα είναι εναρμονισμένοι σε ευρωπαϊκό επίπεδο βάσει των κανόνων της Συνθήκης για το Εμπόριο Όπλων (ΣΕΟ) που έχουν υπογράψει και επικυρώσει όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να εξαλειφθεί μια πιθανή αιτία στρέβλωσης του ανταγωνισμού μεταξύ των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, η οποία θα δυσκόλευε την πρόσβαση στην εξαγωγική αγορά.

4.8. Όσον αφορά τα είδη των δράσεων, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να καταπολεμηθεί η επισφαλής κατάσταση της απασχόλησης του προσωπικού της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας. Στόχος της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης είναι η ενίσχυση της ικανότητας της αμυντικής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης. Καθώς οι εργαζόμενοι υποστηρίζουν την ικανότητα της βιομηχανίας, υπάρχει ανάγκη μακροπρόθεσμης και ασφαλούς συνεργασίας μεταξύ των εργαζομένων και των εταιρειών που τους απασχολούν.

4.9. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το ίδιο ισχύει όσον αφορά και τα κριτήρια επιλογής των προγραμμάτων, στα οποία θα πρέπει να προστεθούν ως προϋποθέσεις:

— ο προβλεπόμενος κοινωνικός αντίκτυπος για την ποσοτική και ποιοτική ενίσχυση των δεξιοτήτων των εργαζομένων,

— η πρόσθετη προϋπόθεση της παρουσίας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, και

— η τήρηση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων ([19]).

4.9.1. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, θα πρέπει να προβλέπεται ένα ποσοστό διαγωνισμών (π.χ. 10 %) ειδικά για ανοιχτά διαρκή προγράμματα που θα απευθύνονται σε μικρές επιχειρήσεις και θα επιτρέπουν πιο ισορροπημένη συμμετοχή στο πρόγραμμα όλων των συντελεστών που δραστηριοποιούνται στην τεχνολογική-καινοτόμο ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα της άμυνας.

4.10. Πέραν των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη διασφάλιση μιας διακυβέρνησης του EDIDP που θα είναι σε θέση να ορίζει κοινά αποδεκτούς και συγκεκριμένους στόχους μέσω:

— μιας συμβουλευτικής επιτροπής εμπειρογνωμόνων του βιομηχανικού κλάδου των κρατών μελών για να προτείνει θέματα προτεραιότητας,

— μιας επιτροπής διαχείρισης του προγράμματος με εκπροσώπους των κρατών μελών, για τη γεωπολιτική ισορροπία στο σύνολο της Ένωσης.

5. **Δράσεις προς ανάληψη**

5.1. ανάδειξη του θεμελιώδους ρόλου της ευρωπαϊκής άμυνας για την προστασία των ευρωπαϊκών συμφερόντων από άποψη ασφαλείας και των διεθνών υποχρεώσεων για τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου·

5.2. επισήμανση των ικανοτήτων και του επαγγελματισμού των ενόπλων δυνάμεων υπό το πρίσμα ενός κλάδου που λειτουργεί ανέκαθεν προωθητικά για την έρευνα και την καινοτομία, καθώς και για την επιχειρηματική και οικονομική ανάκαμψη του ευρωπαϊκού παραγωγικού συστήματος·

([18]) EFSI: Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων — πρβλ. γνωμοδότηση ΕΕ C 75 της 10.3.2017, σ. 57.
([19]) Βλέπε υποσημείωση 4.

5.3. ενίσχυση της αίσθησης ταυτότητας και συμμετοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της αποδοχής του ιδίου πλαισίου αξιών μεταξύ των πολιτών διαφορετικών χωρών·

5.4. ενίσχυση της γνώσης, της ευαισθησίας και της υποστήριξης των Ευρωπαίων πολιτών προς τη στρατιωτική οργάνωση και τις θεσμικές δραστηριότητες της άμυνας·

5.5. ενίσχυση της γνώσης, της ευαισθησίας και της υποστήριξης των Ευρωπαίων πολιτών προς τις δραστηριότητες τεχνολογικής ανάπτυξης των αμυντικών συστημάτων που θα έχουν άμεσο αντίκτυπο στην κοινωνία των πολιτών και στην ανάπτυξη κάθε χώρας·

5.6. ανάπτυξη της επικοινωνιακής διάστασης της νέας κοινής προσέγγισης για τη δημιουργία διαρκώς καλύτερα εκπαιδευμένου και εξειδικευμένου προσωπικού στον τομέα της ευρωπαϊκής επικοινωνίας. Οι δραστηριότητες θα βασίζονται στην αρχή «κατάρτιση και συντονισμός» που αναπτύχθηκε σύμφωνα με την προσέγγιση του ευρωπαϊκού συντονισμού, σε συνεργασία με το ΝΑΤΟ.

5.7. Ασφάλεια και άμυνα στον κυβερνοχώρο, τομείς στους οποίους η άμυνα αποτελεί βασικό πρωταγωνιστή σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, λόγω της ανάδειξης του κυβερνοχώρου ως νέου πεδίου, πέραν των κλασικών στρατιωτικών.

Βρυξέλλες, 7 Δεκεμβρίου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ